

รูปแบบการเรียนรู้และความต้องการในวิธีการสอน วิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Learning Styles and Teaching Methods in Adult Health Nursing Course of the 2nd Year Nursing Students at Khon Kaen University

มะลิวรรณ ศิลารัตน์* วาสนา รวยสูงเนิน* อัมพรพรรณ อีรานูตร**

ณิชาภัทร พุฒิกามิน*** อรทัย สืบกินร***

Maliwan Silarat* Wasana Ruisungnoen* Ampornpan Theeranut**

Nichapatr Phutthikhamin*** Orathai Sebkinorn***

Received : 23/4/63

Revised : 11/6/63

Accepted : 19/8/63

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้และความต้องการในวิธีการสอนวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้ แบบประเมินรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดของ โรชแมนและกราล์ชา ค่าความเที่ยงของเครื่องมือเท่ากับ 0.81 และแนวคำถามถึงโครงสร้างสำหรับการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูล จำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการเรียนรู้มากกว่าหนึ่งรูปแบบโดยมีรูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพามากที่สุด (Mean = 3.63, S.D. = 0.36) รองลงมาคือ แบบร่วมมือ (Mean = 3.51, S.D. = 0.48) และแบบมีส่วนร่วม (Mean = 3.43, S.D. = 0.43) กลุ่มตัวอย่างที่มี GPA ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไปและกลุ่มที่มี GPA ต่ำกว่า 3.00 มีรูปแบบการเรียนรู้คล้ายคลึงกัน คือ แบบฟังพามาก แบบร่วมมือและแบบมีส่วนร่วมอย่างไร

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*** อาจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

* Assistant Professor, Adult Nursing Department, Faculty of Nursing, Khon Kaen University

** Associate Professor, Adult Nursing Department, Faculty of Nursing, Khon Kaen University

*** Lecturer, Adult Nursing Department, Faculty of Nursing, Khon Kaen University

ก็ตาม กลุ่มตัวอย่างที่มี GPA ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป มีรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันมากกว่ากลุ่มที่มี GPA ต่ำกว่า 3.00 ความต้องการในวิธีการสอนวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่นี้มี 4 ประเด็นหลัก คือ 1) “เนื้อหาเน้นที่สำคัญ” คัดสรรเฉพาะเนื้อหาที่ต้องเน้นให้เข้าใจ 2) “ยืดหยุ่น เข้าใจ มีเทคนิคดึงดูด กระตุ้นให้คิด” ผู้สอนมีความยืดหยุ่น รับฟัง เข้าใจผู้เรียน มีเทคนิคดึงดูดใจและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก

3) “วิธีสอนหลากหลาย” การจัดสลับกลุ่มผู้เรียน จัดช่วงเวลาพอเหมาะและมีวิธีถ่ายทอดเนื้อหาผ่านวิธีการสอนที่หลากหลาย และ 4) “สื่อสรุป แจกก่อนเวลา ดู (ฟัง) เข้าใจ” สื่อแจกก่อนเข้าเรียน สื่อและเนื้อหาในเอกสารสอดคล้องกัน สามารถนำกลับมาทบทวน หรือฟังซ้ำได้ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ควรตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้ ความต้องการในวิธีการสอน นักศึกษาพยาบาล การพยาบาลผู้ใหญ่

ABSTRACT

The purpose of this descriptive research was to examine learning styles and preferred teaching method in an adult health nursing course of the 2nd year nursing students, Faculty of Nursing, Khon Kaen University. The subjects were 108 nursing students enrolled in an adult health nursing course. The questionnaire used for data collection was based on Grasha and Riechmann's learning style model and had an alpha coefficient of 0.8. Additionally, the semi-structured interview questions were used for focus group discussion with 20 key informants. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis technique.

The results revealed that most of the participants had more than one learning style, in which the dependent style was found most (Mean = 3.63, S.D.= 0.36). The collaborative (Mean = 3.51, S.D. = 0.48) and participatory styles (Mean = 3.43, S.D. = 0.43) were found to be the second and third most common learning styles among the students. The students with a GPA of 3.00 or higher and those with a lower GPA had similar learning styles, namely dependent, collaborative, and participatory styles. However, the students with GPA 3.00 or higher were found to have more competitive learning than those with the lower GPA. As for teaching methods for the course, the students preferred four approaches as follows: 1) "content-based instruction", in which teachers emphasize key contents of the subject; 2) "flexible, thoughtful, interesting and thought-provoking instruction", in which teachers used flexible, student-based, thoughtful, thought-provoking, and attractive teaching techniques; 3) "integrated teaching" in which teachers set up different groups, appropriately arrange the teaching time and employ a wide range of instructions; and 4) "provision of summarized teaching materials" in which teachers provide materials in advance and make them available on media for repeat use. In conclusion, this study supports that various teaching methods in adult health nursing course should be implemented in response to different students' learning styles and needs.

Keywords: Learning Styles, Teaching Method Needs, Nursing Students, Adult Nursing

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นหนึ่งในพันธกิจสำคัญของสถาบันการศึกษาทั่วโลก ระบบการศึกษาจึงต้องปรับกระบวนการทัศน์ใหม่เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงแต่ละยุคสมัย¹ เข้าถึงการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาในทุกสถานที่ รวมทั้งมีกระบวนการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง² การจัดการเรียนการสอนจึงควรคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-Centered Learning) นอกจากนี้รูปแบบการเรียนการสอนที่นำมาใช้ยังต้องมีประสิทธิภาพ ทันสมัยและสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของคณะกรรมการการอุดมศึกษา³ อย่างไรก็ตามผู้เรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างกัน ดังนั้น การทำความเข้าใจรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้และสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

รูปแบบการเรียนรู้ (learning Style) เป็นวิธีการที่ผู้เรียนซึมซับเอาเนื้อหาความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดเพื่อจดจำ ทำความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ กราชชาและไรซ์แมน (Grasha & Reichman)⁴ ได้จัดรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) แบบอิสระ (Independent) หมายถึง การที่ผู้เรียนชอบคิดและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองแต่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยจะตั้งใจเรียนในเนื้อหาที่รู้สึกว่าคุณค่าและมั่นใจในความสามารถเรียนรู้ของตนเอง 2) แบบพึ่งพา (Dependent) หมายถึง การที่ผู้เรียนสนใจเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่หลักสูตรกำหนดให้เรียน มักจะพึ่งพาผู้สอนและเพื่อน ไม่มีความคิดริเริ่มของตนเอง 3) แบบร่วมมือ (Collaborative) หมายถึง รูปแบบที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีด้วยการแสดงความคิดเห็น หรือใช้ความสามารถของกลุ่ม ให้ความสำคัญร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน และชอบทำงาน

ร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ 4) แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) เป็นรูปแบบที่ผู้เรียนมักไม่สนใจเนื้อหาวิชาที่เรียนในชั้นเรียน ไม่ชอบการมีกิจกรรมในชั้นเรียนเพราะคิดว่าการเรียนในชั้นเรียนไม่น่าสนใจ 5) แบบแข่งขัน (Competitive) เป็นรูปแบบที่ผู้เรียนพยายามเรียนรู้เพื่อให้เก่งกว่าเพื่อนร่วมชั้น คิดว่าต้องแข่งขันกับเพื่อนร่วมชั้นเพื่อให้ได้คะแนนสูงหรือคำชม และ 6) แบบมีส่วนร่วม (Participatory) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ต้องการการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เนื้อหาวิชา จึงชอบการเข้าเรียนในชั้นเรียน^{2,4} เมื่อรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนมีหลายลักษณะดังกล่าวมาแล้ว การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด⁵

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีรูปแบบการเรียนรู้แตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รองลงมาคือแบบพึ่งพาและแบบร่วมมือ⁶ นักศึกษาชั้นปีที่ต่างกันจะมีรูปแบบการเรียนรู้แตกต่างกันและรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับชั้นปีของนักศึกษา² อย่างไรก็ตามรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละคนแต่ละสถาบันมีความแตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนจึงควรสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้จัดการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ให้กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 เป็นรายวิชาภาคทฤษฎีซึ่งเป็นองค์ความรู้สำคัญที่นักศึกษาจะนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยในรายวิชาปฏิบัติซึ่งจัดการเรียนการสอนควบคู่กันไป นอกจากนี้รายวิชานี้ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย (lecture) และวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Study) และบางหัวข้อได้เริ่มใช้วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) โดยมอบหมายให้นักศึกษาทำการศึกษาเนื้อหามาแล้วล่วงหน้าจาก

สื่อการสอน เช่น คลิปวิดีโอ สไลด์ เอกสารการสอน และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ก่อนเข้าเรียน และมีการทำกิจกรรมในชั้นเรียน อย่างไรก็ตามนักศึกษาสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอนหลายประเด็น เช่น มีเนื้อหาหนัก จำนวนชิ้นงานค่อนข้างมากและไม่ได้ศึกษาเนื้อหาล่วงหน้า ทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมในชั้นเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งอาจเกิดจากการที่นักศึกษามีความสนใจ ความชอบและความถนัดในการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันจึงส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน⁷ จากการพูดคุยกับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ใช้อยู่อาจไม่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้และความต้องการของนักศึกษา ดังนั้น ทีมวิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้ศึกษารูปแบบการเรียนรู้และความต้องการในวิธีการสอนวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ออกแบบการจัดการเรียนการสอนในวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่นี้ให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้และความต้องการของนักศึกษาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาและให้บรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่นี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้และความต้องการในวิธีการสอนวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คำถามการวิจัย

1. นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีรูปแบบการเรียนรู้เป็นอย่างไร

2. ความต้องการในวิธีการสอนวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่นักศึกษาเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ของกรรashaและไรช์แมน (Grasha & Reichman) ซึ่งเน้นการตอบสนองของผู้เรียน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนและระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ปัจจัยเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้มี 3 ปัจจัย คือ ทักษะของผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อผู้สอน และปฏิกิริยาของผู้เรียนต่อรูปแบบการสอนในชั้นเรียน^{2,4} การศึกษาครั้งนี้ รูปแบบการเรียนรู้คือ วิธีการหรือลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 แบ่งเป็น 6 แบบ ได้แก่ 1) แบบอิสระ (Independent) 2) แบบพึ่งพา (Dependent) 3) แบบร่วมมือ (Collaborative) 4) แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) 5) แบบแข่งขัน (Competitive) และ 6) แบบมีส่วนร่วม (Participatory)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป รูปแบบการเรียนรู้ และความต้องการในวิธีการสอนวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่นี้ ทำการศึกษาระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2562

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เรียนวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่นี้ จำนวน 116 คน การวิจัยนี้ศึกษาในประชากร จำนวน 116 คน มีเกณฑ์การคัดเลือก คือ ต้องเป็นนักศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย ได้นักศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 108 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้มาจากการประกาศเชิญเข้าร่วมการศึกษาโดยสมัครใจ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นจำนวน

กลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมเพียงพอในการทำ
สนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก⁸

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ใน
การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งเป็น 2 ส่วน
ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ
เพศ และเกรดเฉลี่ยสะสม (GPA)

ส่วนที่ 2 แบบประเมินรูปแบบการเรียนรู้ ตาม
กรอบแนวคิดของกราส์ซาและไรซ์แมน⁴ โดยผู้วิจัยขอ
อนุญาตใช้แบบประเมินที่แปลเป็นภาษาไทย² เพื่อใช้
เก็บรวบรวมข้อมูล มีข้อความคำถามจำนวน 60 ข้อการ ให้
คะแนนเป็นแบบประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ
และให้ตอบตามความคิดเห็นคือ เห็นด้วยมากที่สุด
(5 คะแนน) เห็นด้วยมาก (4 คะแนน) เห็นด้วยปาน
กลาง (3 คะแนน) เห็นด้วยน้อย (2 คะแนน) และ
ไม่เห็นด้วย (1 คะแนน) โดยแบ่งรูปแบบการเรียนรู้
เป็น 6 ลักษณะ ได้แก่ แบบอิสระ แบบพึ่งพา แบบ
ร่วมมือ แบบหลีกเลี่ยง แบบแข่งขัน และแบบมีส่วนร่วม
ซึ่งแต่ละรูปแบบมีคำถาม 10 ข้อ ได้แก่

1) แบบอิสระ ประกอบด้วยข้อที่ 1, 7, 13,
19, 25, 31, 37, 43, 49, 55 2) แบบพึ่งพา
ประกอบด้วยข้อที่ 4, 10, 16, 22, 28, 34, 40,
46, 52, 58 3) แบบร่วมมือ ประกอบด้วยข้อที่ 3,
9, 15, 21, 27, 33, 39, 45, 51, 57 4) แบบ
หลีกเลี่ยง ประกอบด้วยข้อที่ 2, 8, 14, 20, 26,
32, 38, 44, 50, 56 5) แบบแข่งขัน ประกอบด้วย
ข้อที่ 5, 11, 17, 23, 29, 35, 41, 47, 53, 59
6) แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยข้อที่ 6, 12, 18,
24, 30, 36, 42, 48, 54, 60

เกณฑ์การพิจารณาคะแนนเฉลี่ยการตอบแบบ
ประเมินรูปแบบการเรียนรู้ได้กำหนดเป็น 3 ช่วงตาม
เกณฑ์ของเบสตร์⁹ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.67-5.00 หมายความว่า นักศึกษา
มีรูปแบบการเรียนรู้ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.34-3.66 หมายความว่า นักศึกษา
มีรูปแบบการเรียนรู้ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายความว่า นักศึกษา
มีรูปแบบการเรียนรู้ในระดับน้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบ โดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reli-
ability) โดยนำแบบประเมินไปทดลองใช้กับนักศึกษา
พยาบาลที่ไม่ได้เป็นกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน
และนำมาคำนวณโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของคร
อนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้รับความ
เชื่อมั่นของแบบประเมิน เท่ากับ 0.81

จริยธรรมการวิจัย

โครงการวิจัยได้ผ่านความเห็นชอบในการยกเว้น
พิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะ กรรมการ
การวิจัย บริการวิชาการและการพัฒนานวัตกรรม
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่นเลขที่
CR-0262 ลงวันที่ 11 เมษายน 2562 ที่มิวิจัยได้
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงสิทธิของ
กลุ่มตัวอย่างเป็นหลัก โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน
การเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล
และอธิบายสิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการตอบรับหรือ
ปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบแต่
อย่างใดในฐานะนักศึกษา การแสดงความสมัครใจเข้า
ร่วมวิจัยโดยการลงชื่อในแบบยินยอมเข้าร่วมวิจัย
ก่อนขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม กลุ่ม
ตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 20 คน ได้
มาจากการประกาศเชิญเข้าร่วมการศึกษาโดยสมัครใจ
ที่มิวิจัยได้ทำการชี้แจงรายละเอียดการวิจัยและขอ
ความยินยอมแยกในภายหลังอีกครั้ง เพื่อให้โอกาส
อาสาสมัครตัดสินใจโดยไม่ถูกผูกมัดจากการตัดสินใจ
เข้าร่วมในครั้งแรก ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากอาสาสมัครจะ
ไม่มีข้อมูลที่ระบุถึงตัวบุคคลได้ ข้อมูลจะถูกเก็บเป็น
ความลับและนำเสนอเฉพาะข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทีมวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 108 คน ตอบแบบสอบถามความต้องการในวิธีการสอนวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่อะไรโดยไม่ต้องระบุชื่อ มีข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเขียนตอบ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ว่าควรเป็นอย่างไร และมีคำถามย่อย เช่น ความต้องการด้านเนื้อหาในรายวิชา ระยะเวลาการสอน วิธีการสอน กิจกรรมการสอน สื่อการสอน และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรายวิชา หลังจากนั้นทีมวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาประเด็นหลักเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติม การสนทนากลุ่มในกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 20 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน เนื่องจากทีมวิจัยเป็นอาจารย์ประจำวิชา ดังนั้นจึงเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกที่มีประสบการณ์ในการสนทนากลุ่มที่ไม่มีส่วนร่วมในการสอนในขณะเป็นผู้ทำการนำสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

ข้อมูลเชิงปริมาณ ทีมวิจัยได้ดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ทีมวิจัยและผู้ช่วยวิจัยนัดหมายและเข้าพบนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการวิจัย สิทธิในการเข้าร่วมวิจัย และวิธีการเก็บข้อมูลวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างเข้าใจและยินดีเข้าร่วมการวิจัยให้ลงชื่อในแบบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย หลังจากนั้นให้ผู้ช่วยวิจัยชี้แจงการตอบแบบสอบถามและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 40-50 นาที ซึ่งรวมถึงการตอบคำถามปลายเปิดที่จะนำไปสกัดประเด็นเพื่อการสนทนากลุ่ม

2. ทีมวิจัยและผู้ช่วยวิจัยชี้แจงรายละเอียดการสนทนากลุ่มแก่อาสาสมัครที่เข้าร่วมการศึกษา หลังจากอาสาสมัครลงชื่อในแบบยินยอมแล้วผู้นำสนทนากลุ่ม จำนวน 1 คน ทำการสนทนากลุ่มพร้อมกับบันทึกเทป โดยแบ่งกลุ่มสนทนา กลุ่มละ 10 คน ทำการสนทนากลุ่มในช่วงเช้าและบ่าย ใช้ระยะเวลาสนทนากลุ่มประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาทีต่อกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 108 คน ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 88) มีอายุระหว่าง 19-22 ปี ค่าเฉลี่ยของอายุ 20.3 ± 0.6 ปี เกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) ได้แบ่งค่าช่วงระหว่าง ตามประกาศข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วยการให้เกียรตินิยม พ.ศ. 2562 ว่าเกียรตินิยมอันดับหนึ่งคือ ผู้ที่ได้ GPA ไม่ต่ำกว่า 3.60 และเกียรตินิยมอันดับสองคือ ผู้ที่ได้ GPA ไม่ต่ำกว่า 3.25 แต่ไม่เกิน 3.59 กลุ่มตัวอย่างมี GPA อยู่ระหว่าง 2.18-3.82 และค่าเฉลี่ยของ GPA 3.11 ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมี GPA 2.50-2.99 และ GPA 3.25-3.59 ในจำนวนที่เท่ากัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไป	จำนวน (108)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	95	88.0
ชาย	13	12.0
ค่าเฉลี่ยอายุ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	20.3	0.6
เกรดเฉลี่ยสะสม		
GPA < 2.50	1	0.9
GPA 2.50–2.99	36	33.3
GPA 3.00–3.24	32	29.6
GPA 3.25–3.59	36	33.3
GPA ≥ 3.60	3	2.8

ในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา ค่าเฉลี่ย 3.63 (S.D. 0.36) รองลงมาคือ แบบร่วมมือ ค่าเฉลี่ย 3.51 (S.D. 0.48) แบบมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย 3.43 (0.43) และรูปแบบการเรียนรู้ที่พบน้อยที่สุดคือ แบบแข่งขัน ค่าเฉลี่ย 2.99 (S.D. 0.65) และเมื่อพิจารณาตามระดับเกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) พบว่ากลุ่มที่มี GPA 2.50-2.99, GPA 3.00-3.24, และ GPA 3.25-3.59 เรียนรู้ผ่านรูปแบบ การเรียนรู้แบบพึ่งพามากที่สุด และเรียนรู้ผ่านแบบแข่งขันน้อยที่สุด ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี GPA > 3.60 เรียนรู้ผ่านรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระมากที่สุด และเรียนแบบหลีกเลี่ยงน้อยที่สุด สำหรับกลุ่ม

ตัวอย่างที่มี GPA < 2.50 เรียนรู้ผ่านรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมากที่สุดและเรียนรู้ผ่านแบบแข่งขันน้อยที่สุด นอกจากนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี GPA ตั้งแต่ 3.00 เป็นต้นไปและกลุ่มที่มี GPA ต่ำกว่า 3.00 ส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่คล้ายคลึงกันคือ แบบพึ่งพา แบบร่วมมือและแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีระดับการเรียนรู้ที่มาก อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 กลุ่ม มีการเรียนรู้ในระดับปานกลางโดยใช้รูปแบบหลีกเลี่ยง และแบบอิสระ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี GPA ตั้งแต่ 3.00 เป็นต้นไปมีรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันมากกว่ากลุ่มที่มี GPA ต่ำกว่า 3.00 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการเรียนรู้ของแต่ละรูปแบบการเรียนรู้ จำแนกตามระดับเกรดเฉลี่ยสะสม (GPA)

รูปแบบการเรียนรู้	ระดับการเรียนรู้						Mean	(S.D.)
	น้อย	(%)	ปานกลาง	(%)	มาก	(%)		
แบบพึ่งพา	0	(0.0)	51	(47.2)	57	(52.8)	3.63	(0.36)
GPA < 2.50	0	(0.0)	1	(100)	0	(0.0)	3.20	-
GPA 2.50–2.99	0	(0.0)	16	(44.4)	20	(55.6)	3.67	(0.39)
GPA 3.00–3.24	0	(0.0)	14	(43.7)	18	(56.2)	3.64	(0.36)
GPA 3.25–3.59	0	(0.0)	18	(50.0)	18	(50.0)	3.63	(0.33)
GPA > 3.60	0	(0.0)	2	(66.8)	1	(33.3)	3.33	(0.49)
แบบร่วมมือ	1	(1.0)	67	(62.0)	40	(37.0)	3.51	(0.48)
GPA < 2.50	0	(0.0)	1	(100)	0	(0.0)	3.60	-
GPA 2.50–2.99	1	(2.8)	18	(50.0)	17	(47.2)	3.61	(0.55)
GPA 3.00–3.24	0	(0.0)	17	(53.1)	15	(46.9)	3.56	(0.44)
GPA 3.25–3.59	0	(0.0)	28	(77.8)	8	(22.2)	3.40	(0.45)
GPA > 3.60	0	(0.0)	3	(100)	0	(0.0)	3.03	(0.32)
แบบมีส่วนร่วม	1	(0.9)	72	(66.7)	35	(32.4)	3.43	(0.43)
GPA < 2.50	0	(0.0)	1	(100)	0	(0.0)	3.00	-
GPA 2.50–2.99	0	(0.0)	21	(58.3)	15	(41.7)	3.51	(0.50)
GPA 3.00–3.24	0	(0.0)	22	(68.7)	10	(31.3)	3.43	(0.37)
GPA 3.25–3.59	0	(0.0)	27	(75.0)	9	(25.0)	3.40	(0.36)
GPA > 3.60	1	(33.3)	1	(33.3)	1	(33.3)	3.03	(0.75)
แบบอิสระ	0	(0.0)	82	(75.9)	26	(24.1)	3.41	(0.40)
GPA < 2.50	0	(0.0)	1	(100)	0	(0.0)	2.90	-
GPA 2.50–2.99	0	(0.0)	24	(66.7)	12	(33.3)	3.52	(0.39)
GPA 3.00–3.24	0	(0.0)	28	(87.5)	4	(12.5)	3.26	(0.33)
GPA 3.25–3.59	0	(0.0)	27	(75.0)	9	(25.0)	3.44	(0.40)
GPA > 3.60	0	(0.0)	2	(66.7)	1	(33.3)	3.57	(0.74)
แบบหลีกเลี่ยง	6	(5.5)	95	(88.0)	7	(6.5)	3.04	(0.39)
GPA < 2.50	0	(0.0)	1	(100)	0	(0.0)	2.50	-
GPA 2.50–2.99	4	(11.1)	29	(80.6)	3	(8.3)	3.02	(0.46)
GPA 3.00–3.24	0	(0.0)	30	(93.7)	2	(6.3)	3.13	(0.31)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รูปแบบการเรียนรู้	ระดับการเรียนรู้						Mean	(S.D.)
	น้อย	(%)	ปานกลาง	(%)	มาก	(%)		
GPA 3.25–3.59	2	(5.6)	32	(8.9)	2	(5.5)	3.02	(0.39)
GPA > 3.60	0	(0.0)	3	(100)	0	(0.0)	2.93	(0.21)
แบบแข่งขัน	20	(18.5)	72	(66.7)	16	(14.8)	2.99	(0.65)
GPA < 2.50	0	(0.0)	1	(100)	0	(0.0)	2.40	-
GPA 2.50–2.99	8	(22.2)	21	(58.3)	7	(19.4)	2.94	(0.75)
GPA 3.00–3.24	5	(15.6)	23	(71.9)	4	(12.5)	3.06	(0.60)
GPA 3.25–3.59	6	(16.7)	25	(69.4)	5	(13.9)	2.99	(0.58)
GPA > 3.60	1	(33.3)	2	(66.7)	0	(0.0)	2.97	(1.01)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับความต้องการในวิธีการสอนวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูล มี 4 ประเด็นหลัก คือ 1) เนื้อหาเน้นที่สำคัญ 2) ยึดหยุ่น เข้าใจ มีเทคนิคดึงดูด กระตุ้นให้คิด 3) วิธีการสอนหลากหลาย และ 4) สื่อสรุป แจกก่อนเวลา ดู ฟังซ้ำได้ ดังนี้

1. “**เนื้อหาเน้นที่สำคัญ**” ซึ่งหมายถึงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลต่อบัณฑิตด้านการบรรจุเนื้อหาของผู้สอนลงในแต่ละครั้งของการสอน การจัดการสอนโดยบรรจุเนื้อหาที่มากเกินไปในแต่ละครั้ง ทำให้ไม่เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ดังนั้น ความต้องการของผู้ให้ข้อมูลคือ ต้องการให้ผู้สอนคัดสรรเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญที่จะต้องเน้นให้เข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพยาบาลและการจัดลำดับความสำคัญของการพยาบาล ควรมีความชัดเจน นำไปใช้ได้ดังตัวอย่างคำกล่าว

“...อาจารย์สอนเนื้อหาเยอะเกินไป ทำให้ยากต่อการเข้าใจ...เนื้อหาควรเอานั่นๆ ที่สำคัญๆ และครอบคลุมวัตถุประสงค์” หญิง 20 ปี

“...เนื้อหาในหนังสือค่อนข้างจะเยอะมาก แต่ละบทเป็น ร้อย สองร้อยหน้า ซึ่งเยอะเกินไป เนื้อหาไม่ควรจะเยอะเกินไป อยากให้นั้นเนื้อหาที่สำคัญที่ต้องรู้...เรียงมาจากเรื่องง่ายไปหาเรื่องยาก เน้นการพยาบาล...ยกตัวอย่างการนำไปใช้จริงในทางปฏิบัติ” หญิง 19 ปี

“...ควรเป็นเนื้อหาที่ทันสมัย กระชับ เข้าใจง่าย เน้นเนื้อหาที่สำคัญ ครอบคลุม และนำไปใช้ในการทำงานได้จริงในอนาคต...” ชาย 21 ปี

“...เนื้อหาเยอะไม่เหมาะกับเวลา ทำให้สอนอย่างเร่งรีบ สอนไม่ทัน...อาจารย์สอนพยาธิสภาพของโรค ทำให้สอนการพยาบาลช่วงท้ายแค่นิดเดียว...ลำดับการพยาบาลที่สำคัญไม่ชัดเจน อยากให้สรุปเอาที่สำคัญ...” ชาย 21 ปี

2. “**ยึดหยุ่น เข้าใจ มีเทคนิคดึงดูด กระตุ้นให้คิด**” ซึ่งหมายถึง มุมมองของผู้ให้ข้อมูลต่อบัณฑิตด้านอาจารย์ผู้สอนที่จะเอื้อให้รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่มมีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านลักษณะส่วนบุคคล คือมีบุคลิกภาพที่ยึดหยุ่น ยอมรับฟังและมีความเข้าใจนักศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และด้านเทคนิคการสอน

คือการมีเทคนิคดึงดูดใจผู้เรียนในขณะที่สอนด้วยการสร้างบรรยากาศเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เช่น การกระตุ้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ การยกตัวอย่างสถานการณ์จริง การถ่ายทอดเนื้อหาให้เข้าใจง่าย การเสริมแรงผู้เรียนด้วยวิธีต่างๆ ดังตัวอย่างคำกล่าว

“...อยากให้อาจารย์ใจดี ยืดหยุ่น ไม่กดดัน ยิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาสุภาพ เข้าใจนักศึกษา รับฟัง และสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สบายๆ ไม่เครียด...” หญิง 22 ปี

“...อยากให้อาจารย์และนักศึกษาพูดคุยกัน อภิปรายแลกเปลี่ยนความเข้าใจเมื่อสอนเสร็จ... ฟังนักศึกษา ไม่ทำให้เบื่อ สอนเน้นเนื้อหาสำคัญ ให้กำลังใจนักศึกษา...” หญิง 20 ปี

“...อยากให้อาจารย์มีเทคนิคการสอนดึงดูดนักศึกษา น่าสนใจ... พูดตรงประเด็น กระชับจับใจความได้... ไม่ต้องเกริ่นมากเกินไป... กระตุ้นให้คุยโต้ตอบ สนองตอบ ตลกบ้าง มีสาระบ้าง... เล่าประสบการณ์ที่เคยพบเจอที่จะทำให้ให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหามากขึ้น เป็นคน active ดึงดูดความสนใจนักศึกษา จะได้ไม่่วงขณะเรียน...” หญิง 20 ปี

“...อยากให้อาจารย์ให้กำลังใจ สร้างแรงบันดาลใจ และพูดกระตุ้นให้ศึกษาเกิดกระบวนการคิด เล่าสิ่งยากๆ ให้กลายเป็นเรื่องง่าย ยกตัวอย่างให้เห็นชัด...” หญิง 19 ปี

3. “วิธีการสอนหลากหลาย” ซึ่งหมายถึงมุมมองของผู้ให้ข้อมูลต่อปัจจัยด้านวิธีการที่ผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในรายวิชา ซึ่งความหลากหลายในที่นี้ยังหมายถึงการจัดกลุ่มผู้เรียน การจัดช่วงเวลาในการเรียน และวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ผ่านวิธีการต่างๆ เช่น การสอนบรรยายในเนื้อหาที่สำคัญ การยกตัวอย่างเชื่อมโยงกับประสบการณ์ เกมสตอบคำถาม การให้ดูวิดีโอก่อนเข้าเรียน การทดสอบก่อน

เรียน การทำกิจกรรมให้เสร็จในคาบเรียน การติวก่อนสอบ และแบ่งสอบ ดังตัวอย่างคำกล่าว

“...แบ่งสอนครั้งละชั่วโมงครึ่งจะได้ไม่เหนื่อยล้า เริ่มเรียน 9 โมง หรือช่วงบ่าย ถ้าสอน 2 ชั่วโมง ให้มีช่วงเวลาพักระหว่างเรียน ใช้วิธีสอนหลายแบบ บรรยายบ้าง เล่นเกมบ้าง ถ้าจะฟลิปคลาสรุม ควรทำหัวข้อใหญ่ๆ เช่น หัวใจ มะเร็ง... อยากให้มีติวก่อนสอบ ทำเป็น live สดก็ได้ หรือเพื่อนมาติวด้วยกัน เพราะเนื้อหาค่อนข้างเยอะ อ่านเองไม่ทัน จำไม่ค่อยได้...” หญิง 20 ปี

“...ควรมีกิจกรรมหลายแบบ จะได้เข้าใจมากขึ้น และไม่่วง... สอนบรรยายในส่วนที่สำคัญเป็นหลัก แทรกกิจกรรมแลกเปลี่ยนความเห็น ตอบคำถาม อภิปรายกรณีศึกษา อาจเป็น Pretest Posttest แต่กิจกรรมไม่ควรมีมากเกินไป อยากทำกิจกรรมให้เสร็จในช่วงเวลาเรียนเลยเพราะเรียนหลายวิชา ทำงานไม่ทัน และอยากให้มีสรุปเนื้อหาหลังสอนเสร็จ...” ชาย 21 ปี

“...เก็บคะแนนในช่วงเรียนอาจเป็น pretest posttest หรือกิจกรรมกลุ่ม อยากให้แบ่งสอบเพราะเนื้อหาเยอะ อ่านไม่ทันและทำข้อสอบไม่ได้...” หญิง 22 ปี

อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลบางส่วนให้ข้อมูลแตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในแง่ของวิธีการจัดการเรียนการสอนที่คิดว่าเหมาะสมคือ ควรมีกิจกรรมน้อยๆ เพราะการมีกิจกรรมมากในชั้นเรียนจะทำให้ได้เนื้อหาไม่ครบถ้วน นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ได้แสดงความคิดเห็นในเชิงปฏิเสธต่อการจัดกิจกรรมกลุ่มในการเรียนการสอน ดังตัวอย่างคำกล่าว

“...ไม่ควรมีกิจกรรมในห้องเรียน เช่น เล่นเกมส เพราะทำให้เสียเวลา เรียนเนื้อหาไม่ครบ และหากนักศึกษามีเหตุผลจำเป็นไม่ได้เข้าเรียนทำให้เสียคะแนนตรงนี้ไป... Case Study (กรณีศึกษา) ควรจัดกลุ่ม 2-3 คนเพราะบางคนไม่ช่วยทำงาน...” หญิง 20 ปี

“...บางกิจกรรมในชั้นเรียนรู้สึกว่าไม่ได้ช่วยให้
เข้าใจมากขึ้นเลย...ไม่ควรทำกิจกรรมกลุ่มทั้งในและ
นอกห้องเรียน เคส (งาน) กลุ่มทำให้รู้สึกเครียด...”
หญิง 21 ปี

4. “สื่อสรุป แจกก่อนเวลา ดู (ฟัง) เข้าได้”
ซึ่งหมายถึง มุมมองของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อบัณฑิตด้าน
การจัดทำหรือเลือกใช้สื่อการสอนรูปแบบต่างๆ ของ
ผู้สอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในรายวิชา โดยกลุ่มตัวอย่าง
ให้ข้อมูลที่แสดงว่า การจัดทำสื่อให้ผู้เรียนก่อนเข้า
เรียน สื่อและเนื้อหาในเอกสารควรมีความสอดคล้อง
กันและเน้นเฉพาะประเด็นที่สำคัญและสามารถนำ
กลับมาทบทวนหรือฟังซ้ำได้ จะเป็นปัจจัยส่งเสริมการ
เรียนรู้ที่ดี ดังตัวอย่างคำกล่าว

“...สื่อ Powerpoint น่าสนใจ เน้นเนื้อหาสำคัญ
แบบสรุปๆ ไม่ควรเกิน 30 สไลด์ต่อหัวข้อ พื้นหลังไม่
ใช้สีเข้ม ควรให้สไลด์แบบไฟไม่ต้อสแกนคิวอาร์โค้ด
แจก Powerpoint ก่อนเวลาเรียนอย่างน้อย 1 วัน และ
เอกสารการสอนกับ Powerpoint ควรมีเนื้อหาตรง
กัน...” หญิง 20 ปี

“...ควรมีการบันทึกวิดีโอขณะอาจารย์สอนหรือ
มีการจัดทำคลิปแชร์ลงภายในกลุ่ม จะได้ฟังซ้ำตอนจะ
สอบ ในแง่ของเนื้อหาที่มีและเนื้อหาที่ควรรู้ อยากให้
มีวิดีโอที่เป็นกรณีศึกษามาให้ดูถ้าเป็นโรคนี้จะมีอาการ
แบบนี้เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและเห็นภาพมากขึ้น...”
หญิง 21 ปี

“สื่อการสอนรูปแบบ Powerpoint เหมาะสมกับ
เวลาและเนื้อหา แต่อาจเพิ่ม Video และรูปภาพมาก
ขึ้น...การโพสต์ Powerpoint ให้นักศึกษาก่อนเรียนมี
ส่วนช่วยให้นักศึกษาสนใจมากขึ้น...เอกสารประกอบการ
สอนต้องเข้าใจง่าย...มีคลิปสอนสามารถกลับมาดู
ได้หลายครั้ง” หญิง 20 ปี

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับ
วิธีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาล
สุขภาพผู้ใหญ่ ที่ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

สะท้อนมุมมองของผู้ให้ข้อมูลในแง่ปัจจัยที่ควรนำมา
พิจารณาในการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่สำคัญ
4 ด้าน คือ เนื้อหาที่นำมาบรรจุ ลักษณะผู้สอนทั้ง
ลักษณะส่วนบุคคลและเทคนิคการสอน วิธีการสอน
และสื่อการสอน เป็นต้น

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่านักศึกษาพยาบาล
ชั้นปีที่ 2 มีรูปแบบการเรียนรู้แตกต่างกัน โดยมีรูปแบบ
การเรียนรู้แบบฟังพามากที่สุด รองลงมาคือ แบบ
ร่วมมือ แบบมีส่วนร่วมและแบบอิสระ สอดคล้องกับ
การศึกษาที่ผ่านมา⁷ ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาล
ส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพามากที่สุด
อาจเนื่องจากความเฉพาะของหลักสูตรพยาบาล
ศาสตรบัณฑิตที่จัดการเรียนการสอนทั้งภาค ทฤษฎี
และภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎีได้จัดการเรียนการสอนใน
ห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ บางวิชาจะมีการแบ่งกลุ่มย่อย
เพื่อวิเคราะห์กรณีศึกษาจำนวน 10-12 คนต่อกลุ่ม
โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้ข้อเสนอแนะอย่างใกล้ชิด
แต่จากข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษายัง
ขาดความมั่นใจในการวิเคราะห์กรณีศึกษา เนื่องจาก
เป็นข้อความรู้ใหม่และประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยยัง
มีไม่มาก จึงอาจนึกภาพไม่ออกและยังไม่เข้าใจกรณี
ศึกษามากนัก ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ
ได้ อาจเป็นเหตุผลที่ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้รูปแบบ
การเรียนรู้แบบฟังพามาก นอกจากนี้นักศึกษา
พยาบาล ชั้นปีที่ 2 จะเริ่มฝึกปฏิบัติการพยาบาล โดย
ฝึกในห้องปฏิบัติการพยาบาลและขึ้นฝึกปฏิบัติบนหอ
ผู้ป่วย มีอาจารย์ 1 คนต่อนักศึกษา 7-8 คน คอย
ดูแลและสอนทักษะการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด เนื่องจาก
เป็นชั้นปีที่เริ่มต้นการฝึกปฏิบัติเป็นครั้งแรก เป็น
ประสบการณ์ใหม่ที่ยังไม่คุ้นชิน และยิ่งขาดความ
มั่นใจในการปฏิบัติ อาจเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้
นักศึกษารู้สึกว่าต้องฟังพอาจารย์ผู้สอน และฟังพ

พยาบาลบนหอผู้ป่วย ในการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 จึงใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพาเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา^{7,10} ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพามากที่สุด อย่างไรก็ตามผลการศึกษาค้างนี้มีความแตกต่างจากบางการศึกษา² ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมากที่สุด อาจเนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันของแต่ละสถาบันการศึกษา การสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนอย่างต่อเนื่อง เช่น สอนในรูปแบบ Problem Based Learning สัมมนาและอภิปรายกลุ่มย่อยต่างๆ จะทำให้นักศึกษาค้นค้นกับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมากกว่าแบบพึ่งพา

นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 มีรูปแบบการเรียนรู้มากกว่าหนึ่งรูปแบบ โดยมีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นลำดับ 2 รองจากการเรียนรู้แบบพึ่งพา อาจเนื่องจากหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น แบ่งกลุ่มย่อยวิเคราะห์กรณีศึกษา หรือการอภิปรายในชั้นเรียนซึ่งทำให้นักศึกษาเรียนรู้จากการแสดงความคิดเห็น ร่วมมือทำงานกับกลุ่มเพื่อน และร่วมมือกับอาจารย์ในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา^{7,10} และนักศึกษาพยาบาลใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นลำดับ 3 อาจเนื่องจากหลักสูตรฯ ได้มุ่งเน้นให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน เช่น การอภิปราย การนำเสนอกรณีศึกษา ทำให้นักศึกษาเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมของกิจกรรมในชั้นเรียนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา⁷ นอกจากนี้นักศึกษาใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระมาเป็นลำดับ 4 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา^{2,7} ที่พบว่านักศึกษาใช้รูปแบบ

การเรียนรู้แบบอิสระเป็นลำดับ 4 รองจากรูปแบบร่วมมือ พึ่งพาและหลีกเลี่ยง อาจเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและธรรมชาติของนักศึกษาที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น กลุ่มเจนเอเรชั่นวาย (Generation y) ที่เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจและคุ้นชินกับเทคโนโลยี สามารถใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่างๆ อย่างคล่องแคล่ว¹¹ นักศึกษาพยาบาลจึงแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ทำให้นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น กล้าคิด กล้าตัดสินใจซึ่งอาจส่งผลให้นักศึกษามีรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระร่วมด้วย

จากข้อมูลการวิเคราะห์ พบว่า นักศึกษากลุ่มที่มี GPA ตั้งแต่ 3.00 เป็นต้นไป และกลุ่มที่มี GPA ต่ำกว่า 3.00 มีรูปแบบการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกันคือแบบพึ่งพา แบบร่วมมือและแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา¹² อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีเฉพาะนักศึกษาชั้นปีเดียวกันซึ่งได้รับการจัดการเรียนการสอนลักษณะเดียวกันซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่คล้ายคลึงกันของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน อย่างไรก็ตามผลการศึกษามีความแตกต่างกับการศึกษาที่ผ่านมา¹³ ที่พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันจะมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างกัน เนื่องจากการศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษาในแต่ละชั้นปีซึ่งมีความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี GPA ตั้งแต่ 3.00 เป็นต้นไปมีรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันมากกว่ากลุ่มที่มี GPA ต่ำกว่า 3.00 สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล⁷

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า ผู้เรียนสะท้อนมุมมองความต้องการในวิธีการสอนวิชาการ

พยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่มากได้ 4 ประเด็นหลักคือ ด้านเนื้อหาที่นำมาบรรจุ ด้านลักษณะผู้สอนทั้ง ลักษณะส่วนบุคคลและเทคนิคการสอน ด้านวิธีการสอนและด้านสื่อการสอนโดยมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่คือ รูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพาดซึ่งเป็นลักษณะของผู้เรียนที่จะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่กำหนดให้เรียน ต้องการให้ผู้สอนจัดเตรียมเนื้อหาและสรุปเนื้อหาที่สำคัญ กลุ่มนี้จึงชอบที่จะฟังพาดอาจารย์เป็นแหล่งความรู้^{2,4} ส่วนผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระจะต้องการให้ผู้สอนสรุปและเน้นประเด็นสำคัญ กระชับ ใช้เวลาไม่นานมากเกินไป อย่างไรก็ตามผู้เรียนซึ่งเป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 จะมีการปรับตัวกับการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป จึงต้องการให้ผู้สอนสรุปเนื้อหาที่สำคัญเพื่อลดระยะเวลาในการทบทวนความรู้ที่จะนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติ

ด้านอาจารย์ผู้สอนก็มีอิทธิพลอย่างมากกับทัศนคติและความสนใจเรียนรู้ของผู้เรียน การมีสัมพันธภาพที่ดี บุคลิกภาพที่ีดีหุ่่น เข้าใจนักศึกษาและมีเทคนิคดึงดูดในการสอน จะทำให้สร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดี รู้สึกผ่อนคลาย และเกิดการเรียนรู้ที่ดี ดังนั้นผลการศึกษสอดคล้องกับกรอบแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ของกราสซาและไรช์แมน (Grasha & Reichman) ที่กล่าวว่าทัศนคติของผู้เรียนและความคิดเห็นของผู้เรียนต่อผู้สอนมีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา^{2,4} นอกจากนั้นนักศึกษาในกลุ่มเจเนอเรชันวายสามารถใช้เทคโนโลยีต่างๆ ค้นคว้าความรู้ได้อย่าง คล่องแคล่ว¹¹ จึงต้องการให้ผู้สอนสอนเลือกแหล่งความรู้ที่น่าเชื่อถือ นำความรู้มาย่อยและทำให้ตกลึกเพื่อส่งเสริมการฝึกคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา^{14,15} ที่พบว่า ผู้สอนเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษามีวินัย กระตือรือร้นและสัมพันธภาพที่ดีจะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียน

รู้มากขึ้น ส่วนปฏิกิริยาของผู้เรียนต่อรูปแบบการสอนในชั้นเรียนก็เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน^{2,4} กล่าวคือ รูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนมีปฏิกิริยาที่ดีต่อการเรียนรู้ สนใจและเกิดการเรียนรู้ได้ดี และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า ผู้เรียนต้องการรูปแบบการสอนที่ใช้วิธีสอนหลากหลาย เช่น การบรรยาย การยกตัวอย่างเชื่อมโยงกับประสบ การณ์ เกมส้ตอบคำถาม การให้ดูวิดีโอก่อนเข้าเรียน เป็นต้น จึงอาจสรุปได้ว่า รูปแบบการสอนที่ใช้วิธีสอนที่หลากหลายจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างกันได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี มีความรู้ความเข้าใจ รวมถึงวิธีการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการเชื่อมโยงความรู้จากประสบการณ์ของผู้สอน¹⁶ อย่างไรก็ตาม มีผู้เรียนส่วนหนึ่งไม่ชอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนที่มากเกินไป อาจเนื่องจากผู้เรียนกลุ่มนี้ใช้การเรียนรู้แบบอิสระ มีความเป็นส่วนตัว และเชื่อมั่นว่าสามารถศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองได้ นอกจากนี้ ผู้เรียนต้องการการสรุปและเน้นเนื้อหาสำคัญ สื่อการสอนที่สามารถนำกลับมาดูซ้ำจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถลดระยะเวลาในการทบทวนเนื้อหาด้วยตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา¹³ ที่พบว่าสื่อการสอนที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนมีรูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพาด แบบร่วมมือ และแบบอิสระในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน การจัดการเรียนการสอนควรตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบใน

สัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ การบรรยายสรุปเนื้อหาที่สำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และการมอบหมายให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

2. อาจารย์ผู้สอนนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาเอกสารการสอนให้มีเนื้อหาสรุปเน้นที่สำคัญ และผลิตสื่อการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาในระยะยาวเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียน รูปแบบการเรียนรู้ และความต้องการการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปตามการจัดการเรียนการสอนแต่ละชั้นปี และศึกษาในรายวิชาอื่นๆ ที่อาจเป็นประเด็นสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักศึกษาพยาบาลต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ทีมผู้วิจัยขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ให้ทุนสนับสนุนสำหรับการวิจัยครั้งนี้

REFERENCES

1. Wangsrikoon A, Thai Studies in the 21st Century: Productivity and Development Guidelines. Humanities and Social Sciences Journal of Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University, 2014; 8(1): 1-17. (in Thai)
2. Visudtibhan PJ, Disornatiwat P, Learning Style Preferences of Nursing Students at Ramathibodi School of Nursing, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University. Nursing Journal of the Ministry of Public Health, 2015; 25(1): 70-82. (in Thai)
3. Bureau of Higher education standards and evaluation, Office of the Higher Education Commission, Ministry of Education, Tertiary Curriculum Standards 2015 and Relevant Standards. Bangkok: Wongsawang Publishing & Printing; 2017. (in Thai)
4. Grasha A, Reichman S, Workshop Handout on Learning styles. Cincinnati, Ohio: Faculty Resource, University of Cincinnati; 1975.
5. Shinnick MA, Woo MA, Learning Style Impact on Knowledge Gains in Human Patientsimulation. Nurse Educ Today, 2015; 35(1): 63-7.
6. Keeratiyutawong P, Mahakaynun S, Boonnate N, Angkaprasatchai W, Learning Styles of Undergraduate Nursing Students of Burapha University. Rama Nurs J, 2014; 21(3): 382-394. (in Thai)
7. Kimsungnoun N, Pethtang S, Yantaporn C, Learning Style and Academic Achievement of Undergraduate Nursing Students of Rangsit University. APHEIT journal, 2018; 24(1): 5-14. (in Thai)
8. Srisatidnarakul B, The Methodology in Nursing Research, 4theds, Bangkok: You & I Media; 2007. (in Thai)
9. Best JW. Research in Education, 4theds, New Jersey: Prentice Hall, 1981.
10. Prachasai T, Suriyanimitsuk T, Rungrukrian B, Alternative: Learning Styles of Nursing Students Boromarajonani College of Nursing, Chon Buri. Chon Buri: Nursing Faculty, Rungsit University; 2007. (in Thai)
11. Tainchaiyapark P. The Role of Teacher with Students: Gen Y. Journal of MCU Social Development, 2016; 1(1). 92-107.

12. Champeeruang S, Khontha J, Jamfa W, Relationships among Personal Factors, Learning Styles and Academic Achievement of Undergraduated Nursing Students. Journal of Health Science Research, 2010; 4(2): 21-28. (in Thai)
13. Wongrattanarak W, Chittayanunt K. The Learning Styles of Bachelor Program Nursing Students at Boromarajonani College of Nursing, Chakiraj. The Journal of Boromarajonani College of Nursing, Nakhonratchasima, 2013; 19(2): 60-72. (in Thai)
14. Chidmongkol R, Boribal P, Factors Affecting Achievement Motivation of Nursing Students at the Boromarajonani College of Nursing, Udonthani. Nursing Journal of the Ministry of Public Health, 2013; 22(1): 98-108. (in Thai)
15. Setsuwan A, Srithailuan A, Relationship Between Nursing Faculty Enviroments and Self-Dirested Learning Readiness of Nursing Students, Kuakarun Faculty of Nursing, Navamindradhiraj University. Kuakarun Journal of Nursing, 2014; 21: 59-76. (in Thai)
16. Maun R, Efficient Teaching and Learning in Higher Education. Journal of Southern Technology, 2016; 9(2): 169-176. (in Thai)

